

DANMARKS UDENRIGSPOLITIK UNDER KRIGEN 1859

Afsluttende bemærkninger.

Af Erik Møller.

Er Linjerne i Spørgsmaalet om Danmarks Holdning under Krigen 1859 egentlig blevet yderligere klaret gennem Arkivar Sjøqvists seneste Indlæg? For mig at se indeholder det intet nyt; det uddyber kun hans tidligere Betragtninger og belyser derved endnu mere, hvor forskelligt vi ser paa Tingene. Vi bliver næppe nogensinde enige. Men da han som Afslutning appellerer til Læserne, maa jeg vel atter prøve at udrede, hvad det drejer sig om.

Jeg fremstillede i min oprindelige Afhandling (Jyske Samlinger N. R. II) ganske objektivt den danske Regerings Politik under storpolitisk Spænding og Krig i Foraaret og Forsommeren 1859; jeg fandt denne velovervejet og heldig, saa vidt den rakte, og er dette et Forsvar, saa er det samme Politik, der forsvarer sig selv. Jeg lod samtidig Spørgsmaalet staa aabent om, hvad Beslutninger Ministeriet Hall vilde have taget, hvis Udviklingen var endt med Krise (S. 298), men jeg gjorde senere opmærksom paa, at visse Imponderabilier — for at tale med Bismarck — da maatte have virket ind. I Modsætning hertil ved Arkivar Sjøqvist, hvad Regeringen i saa Fald vilde have gjort og dømmer dens Holdning derefter ud fra en traditionel Opfattelse af de National-Liberales Politik. Denne hans Viden bygger selvsagt ikke paa en Aabenbaring, men alene paa en Bemærkning i et Brev fra Departementschef Vedel, der er skrevet to Maaneder før det virkelig trak sammen til en Afgørelse, og hvori det hedder, at han [Vedel] *tror*, at de Betragtninger, han fremsætter, »ikke meget fjærner sig fra Ministeriets Tanke«. Det er Grundlaget, og paa et saadant Grundlag skriver jeg i hvert Fald ikke Historie og udtaler ikke kategoriske Domme.

Naturligvis har det sin store Interesse, at Vedel ved Begyndelsen af Maj 1859 saa paa Forholdene som udviklet i Brevet til Bülow; det har jeg heller ikke benægtet. Formodentlig har han ogsaa gjort denne Opfattelse gældende indenfor Udenrigsministeriet; i saa Fald er den blevet drøftet, rent argumentativt laa Tanken jo ikke saa fjærn. Men derved har man ladet det bero. Det er her karakteristisk, at Kammerherre Bülow, som han henvendte sig til, ikke entrerer paa Tanken, og at Vedel selv noget senere har skrevet til van Doekum i London ud fra helt andre Synspunkter. (Mit Svar til Sjøqvists første Indlæg. J. Smlng. N. R. III

116—17 Note). Det er rigtigt, naar Arkivar Sjøqvist skriver, at Kendskab til de Overvejelser, der gaar forud for en Beslutning »har deres store Værdi i sig selv«. Men man kan ikke konstruere Beslutningen ud af Overvejelserne, og at der her skulde have været Tale om en definitivt udformet og fastlagt Politik, der kan berettige en Dom over Regeringens Handlemaade, er ganske usandsynligt. Saa meget andet taler imod, ikke mindst C. C. Halls Psyke.

Om de National-Liberales Politik i Almindelighed skal jeg ikke udtale mig her. Forhaabentlig kommer jeg indenfor en overskuelig Fremtid til at behandle den i en videre Sammenhæng. Men et enkelt Spørgsmaal endnu. Tror Arkivar Sjøqvist virkelig, at de national-liberale Ministre ikke vidste, at Tyskland var os militært overlegent? Utvivlsomt overvurderede de vore Forsvarsmuligheder, men derfra er der et langt Skridt til det andet. Han advarer mig i denne Sammenhæng mod at bygge for meget paa Logiken. Det behøves ikke. Op mod fyrretyve Aars Beskæftigelse med Verdens aktuelle Gang har lært mig, at den politiske Udvikling ikke følger nævnte Disciplins Regler, men ogsaa, at man ikke skal frakende Mennesker sund Fornuft, selv om de har en anden Indstilling end den, man selv hylder. Arkivar Sjøqvist anser de National-Liberale for Illusionister. Men gik det virkelig saa vidt?